

СЕКЦІЯ 9

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

*Керівник секції: завідувач кафедри морського та митного права, д. ю. н.,
професор Б. А. Кормич*

*Секретар секції: старший лаборант кафедри морського та митного права
А. С. Довбня*

КОРМИЧ БОРИС АНАТОЛІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри морського та митного права, доктор юридичних наук,
професор, Заслужений юрист України*

ВПРОВАДЖЕННЯ АЕО В УКРАЇНІ: ФОРМАЛЬНА ТА ПРАКТИЧНА ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Гармонізація митних процедур є складним та багатоаспектним процесом, який не повинен розглядатися лише як офіційне впровадження норм міжнародних документів. Відповідні зобов'язання впливають на основні принципи національного державного управління. Наприклад, стаття Х ГАТТ вважається «найдавнішим зобов'язанням СОТ щодо належного управління та прозорості» [1]. Те саме стосується Угоди про спрощення процедур торгівлі СОТ, яка також робить акцент на просуванні координації та узгодженості зовнішньоторговельної політики та сприянні розвитку доброго урядування [2]. Таким чином, реалізація відповідних правил та стандартів значною мірою залежить від загального рівня розуміння, прийняття та застосування принципів доброго урядування національними органами влади. Крім того, це питання існує як на рівні формування політики (тобто на парламентському та урядовому процесах прийняття рішень та норм), так і на оперативному рівні (тобто щоденне функціонування митної служби та інших прикордонних та контрольних органів).

Показовою у цьому аспекті є гармонізація положень, що стосуються партнерських відносин між митною службою та торговцями, зокрема, процедур дозволів для авторизованих економічних операторів (далі – АЕО). Наприклад, в Україні перші правила щодо АЕО були запроваджені до Митного кодексу ще у 2012 році. Але на практиці відповідні

положення ніколи не застосовувались. Прийняття нового законопроекту про АЕО у 2019 році виявило розбіжності у розумінні та мотивації різних зацікавлених сторін. З боку уряду прийняття законів про режим загального транзиту та про АЕО були у першу чергу питаннями прогресу «дорожньої карти» щодо узгодження із законодавством ЄС [3]. У той же час парламентські дискусії щодо законопроекту про АЕО негайно перейшли від базових питань партнерства між митницею та бізнесом, балансу між безпекою та сприянням торгівлі до проблем можливих зловживань правом та захисту фіскальних інтересів держави. Зокрема, основними вимогами були скасування дискреційних норм, які могли б призвести до зловживання владою митними органами, та захист від можливого потоку нелегального імпорту чи експорту через АЕО [4]. Загалом, це продемонструвало наявний рівень недовіри як до митної служби, так і до імпортерів та експортерів.

У результаті вищезазначені занепокоєння призвели до посилення складності процедури авторизації АЕО. Законом України від 2 жовтня 2019 року № 141-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань функціонування уповноважених економічних операторів» було введено трирічний перехідний період із низкою обмежень для дозволу АЕО.

По-перше, протягом цих трьох років лише юридичні особи, які одночасно виробляють товари, призначені для експорту, а також є експортерами або імпортерами, мають право подати заявку на отримання статусу АЕО-С, що забезпечує особливі спрощення.

По-друге, Закон № 141-IX встановлює обмеження кількості заявок, які можуть одночасно розглядатися Державною митною службою України (далі – ДМСУ): 10 для першого року, 20 для другого та 30 для третього. Для забезпечення дотримання цих обмежень ДМСУ зобов'язана публікувати на своєму офіційному веб-сайті актуальну знеособлену інформацію про стан процедур оцінки та кількість зареєстрованих заявок на надання дозволу АЕО.

Нарешті, перехідний період має певні часові рамки для процедури авторизації. На відміну від типового методу встановлення процедурних строків (тобто не більше певної кількості днів), для перехідного періоду час розгляду заявок встановлюється безпосередньо (і не може бути меншим або більшим). Попередній розгляд заявки на отримання дозволу АЕО повинен проводитися протягом 30 днів, а процедура оцінки триватиме 120 днів. Таким чином, не можна отримати дозвіл раніше, ніж через п'ять місяців.

Насправді, подібні правила, здається, мають скоріше стримуючий ефект для торговців, які розглядають можливість подання дозволу на АЕО. Крім того, міністру Кабінету Міністрів України було потрібно 9 місяців, щоб встановити детальні процедурні правила та алгоритм оцінки відповідності критеріям АЕО, а також форми відповідних документів [6].

Таким чином, процедура була розпочата лише наприкінці липня 2020 року і на практиці вона стала ще більш складною. Відповідно до

інформації ДМСУ, першу і єдину у 2020 р. заявку на авторизацію АЕО було подано 08.09.2020 р. У 2021 додалося ще дві, одна з яких була відхилена [7]. Перше ж рішення про надання підприємству авторизації за результатами оцінки відповідності ДМСУ прийняла лише 18 березня 2021 року [8].

Як ми бачимо, наразі статус АЕО не користується великою популярністю в українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що є прямим наслідком складної та довгої процедури авторизації. Але тут ми підходимо до другої частини проблеми, яка була створена з прийняттям Закону № 141-IX, та яку можна позначити як «примушування до АЕО». Суть її полягає у тому, що зміни до законодавства передбачають негативні побічні ефекти для тих імпортерів та експортерів, які наразі не розглядають можливість отримання статусу АЕО. В даний час стаття 259 МКУ надає декларантам можливість розміщувати товари, що надходять на митну територію, під митну процедуру шляхом подання попередньої митної декларації (т. зв. Тип ЕА) та без пред'явлення таких товарів до митниці. Той самий варіант оформлення на експорт без пред'явлення відповідних товарів митниці передбачений пунктом 2 статті 258 МКУ. Однак, через поправки щодо АЕО до МКУ відповідні положення будуть скасовані через три роки дії Закону № 141-IX (тобто одразу після перехідного періоду). І надалі такі спрощення будуть доступні виключно для АЕО типу С.

Це створює серйозні проблеми для бізнесу, адже, з одного боку, на перехідний період лише «виробники» можуть отримати відповідні авторизації, з іншого – прямо після перехідного періоду всі хто не має статусу АЕО втратять існуючі спрощення. Крім того, надання спрощень АЕО шляхом ліквідації існуючих для всіх, виглядає обґрунтованим з огляду на пункт 7.1 статті 7 Угоди про спрощення процедур торгівлі СОТ, який дозволяє державам запропонувати такі заходи зі спрощення процедур торгівлі «які є загальнодоступними для всіх операторів, і не потребують створення окремого порядку» [8].

Цей випадок показує, що у рамках гармонізації митних процедур може існувати значний розрив між формальним впровадженням міжнародних правил та їх практичним впровадженням та адмініструванням на національному рівні. Також, можна відзначити, що питання підвищення обізнаності та технічної допомоги у гармонізації митних процедур залишаються на порядку денному.

Список використаної літератури:

1. Ala'I. P. The WTO and the Anti-Corruption Movement. *Loyola University Chicago International Law Review*. 2008. 6. 1. P. 259–278.
2. Trade facilitation and development. Driving trade competitiveness, border agency effectiveness and strengthened governance. Geneva, United Nations. UNCTAD/DTL/TLB/2016/1. P. 17. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/dtltlb2016d1_en.pdf

3. Association Implementation Report on Ukraine. Joint Staff Working Document. European Commission. Brussels, 12.12.2019. SWD (2019) 433 final. P. 13. URL: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/swd_2019_433_f1_joint_staff_working_paper_en_v4_p1_1056243.pdf
4. Острікова Т. Європейські інструменти добрі, але для їх доброї роботи потрібна сильна митна служба. 2019. URL: <https://samopomich.ua/ostrikova-yevropejski-instrumenty-dobri-ale-dlya-yih-dobroyi-roboty-potribna-sylna-mytna-sluzhba/>
5. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо деяких питань функціонування авторизованих економічних операторів: Закон України від 2 жовтня 2019 р. № 141-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 49. Ст. 328.
6. Деякі питання функціонування авторизованих економічних операторів: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 № 665. *Офіційний вісник України*. 2020. № 63. Ст. 2044.
7. Стан проведення оцінки відповідності та кількість зареєстрованих заяв підприємств про надання авторизації авторизованого економічного оператора. Державна Митна Служба України. URL: <https://customs.gov.ua/deiaki-pitannia-funktsionuvannia-avtorizovanikh-ekonomichnikh-operatoriv>
8. Протокол про внесення змін до Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі. Угода про спрощення процедур торгівлі. *Офіційний вісник України*. 2015. № 94. Ст. 3197.

Ключові слова: АЕО, гармонізація, спрощення, митні процедури, сприяння торгівлі, Україна.

Ключевые слова: АЭО, гармонизация, упрощения, таможенные процедуры, содействие торговле, Украина.

Key words: AEO, harmonization, simplifications, customs procedures, trade facilitation, Ukraine.

ФЕДОТОВ ОЛЕКСІЙ ПАВЛОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри морського та митного права,
доктор юридичних наук, професор*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МИТНОГО БРОКЕРА ЗА ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПРОВАДЖЕННЯМ МИТНОЇ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до Митного кодексу України (далі – МКУ), митний брокер – це підприємство, що надає послуги з декларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через митний кордон України [ч. 1 ст. 416; 1]. Тобто, це будь-яка юридична особа, або громадянин-підприємець, які надають послуги з митного оформлення вантажних відправлень, як експортних, імпорتنих, так